

# Μη Συναινετική Διακίνηση Ηλεκτρονικών Μηνυμάτων Σεξουαλικού Περιεχομένου Μεταξύ Εφήβων Αλλοδαπής Εθνοπολιτισμικής Προέλευσης: Μια Προκαταρκτική Διερεύνηση

Δημήτριος Χασάπης, Θάνος Τουλούπης, Αλιβίζος Σοφός  
[pred23003@rhodes.aegean.gr](mailto:pred23003@rhodes.aegean.gr), [t.touloupis@aegean.gr](mailto:t.touloupis@aegean.gr), [lsfos@rhodes.aegean.gr](mailto:lsfos@rhodes.aegean.gr)  
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

## Περίληψη

Η μη συναινετική διακίνηση ηλεκτρονικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου μεταξύ εφήβων αλλοδαπής εθνοπολιτισμικής προέλευσης συνιστά ένα διεθνώς υποδιερευνυμένο ερευνητικό πεδίο. Η παρούσα έρευνα εξέτασε τη συγκεκριμένη συμπεριφορά σε 293 μαθητές/ήτριες Γ' Γυμνασίου (59% αγόρια) δημόσιων διαπολιτισμικών σχολείων των Νομών Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Αττικής. Οι μαθητές/ήτριες, η πλειοψηφία των οποίων ήταν αλβανικής και βουλγαρικής καταγωγής, συμπλήρωσαν δια ζώσης ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, που περιλάμβανε δημογραφικές ερωτήσεις καθώς και μια κλίμακα για την μη συναινετική διακίνηση ηλεκτρονικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές/ήτριες, και κυρίως τα αγόρια αλβανικής και βουλγαρικής καταγωγής, φάνηκε να εμπλέκονται στην εν λόγω συμπεριφορά σε βαθμό άνω του μέσου όρου (βάσει του απαντητικού συστήματος της κλίμακας), αποστέλλοντας, λαμβάνοντας, και προωθώντας σχετικό υλικό. Τα ευρήματα υποδεικνύουν την αναγκαιότητα εντατικοποίησης ή/και υλοποίησης σχολικών δράσεων εστιασμένων στην πρόληψη ριψοκίνδυνων διαδικτυακών σεξουαλικών συμπεριφορών εφήβων που ανήκουν σε εθνοπολιτισμικά μειονοτικές ομάδες.

**Λέξεις κλειδιά:** αλλοδαπή εθνοπολιτισμική προέλευση, εφηβεία, ηλεκτρονικά μηνύματα σεξουαλικού περιεχομένου, μαθητές/ήτριες γυμνασίου, μη συναινετική διακίνηση

## Εισαγωγή

Το φαινόμενο sexting έχει συμβατικά οριστεί ως η ανταλλαγή σεξουαλικών μηνυμάτων και εικόνων (Livingstone & Gorzig, 2011) ή ως η δημιουργία, η κοινοποίηση και η προώθηση γυμνών ή ημίγυμνων φωτογραφιών με σεξουαλικό υπαινιγμό (Lenhart, 2009) μέσω κινητών τηλεφώνων και/ή διαδικτύου (Bianchi et al., 2019). Στο εν λόγω φαινόμενο προτείνεται ένας διαχωρισμός ρόλων που αφορά σε α) εκείνους που είναι θύματα, β) εκείνους που είναι παραλήπτες, και σε γ) εκείνους που κοινοποιούν (Bianchi et al., 2019).

Αρκετοί έφηβοι αναφέρουν ότι το sexting μπορεί να βιωθεί ως μια περισσότερο ασφαλή μορφή επικοινωνίας, σε σύγκριση με τη σύναψη μιας ερωτικής σχέσης στην πραγματική ζωή ή ότι η ανταλλαγή τέτοιων μηνυμάτων θεωρείται αναμενόμενο μεταξύ δυο εφήβων που έχουν κάποιας μορφής ερωτική σχέση (Lenhart, 2009). Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται λόγος για το συναινετικό sexting (consensual sexting), το οποίο αναφέρεται στην ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ ατόμων με αμοιβαίο σεβασμό και συναίνεση, χωρίς άσκηση πίεσης και χωρίς κοινοποίηση των μηνυμάτων αυτών σε τρίτους. Το συναινετικό sexting δεν έχει σκοπό να προκαλέσει κακό, αλλά τονίζεται πως υπάρχει πάντα ο κίνδυνος για διαρροή τέτοιου υλικού. Από την άλλη, το μη συναινετικό sexting (non-consensual sexting) αναφέρεται σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις όπου το σεξουαλικό υλικό χρησιμοποιείται και διακινείται με αθέμιτο και ανεύθυνο τρόπο ενέχοντας στοιχεία παρενόχλησης ή/και βίας (Ringrose et al., 2012). Στο σημείο διεκρινίζεται πως, για λόγους αναγνωστικής ευχέρειας και συντομίας, η μη

συναινετική διακίνηση ηλεκτρονικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου θα αποδίδεται πλέον στην παρούσα εργασία με την φράση μη συναινετικό sexting.

Στην διεθνή βιβλιογραφία, το φαινόμενο sexting έχει αρχίσει να διερευνάται έντονα κυρίως την τελευταία περίπου δεκαετία, εστιάζοντας σε δείγμα νεαρών ενήλικων ατόμων (π.χ., Castañeda, 2017· Currin et al., 2017· Davis et al., 2016· Macdowall et al., 2023· Madigan et al., 2018· Matotek et al., 2021· Mori et al., 2020· Scholes-Balog et al., 2016· Van Ouytsel et al., 2020) ενώ αισθητά πιο περιορισμένες είναι οι μελέτες που έχουν διενεργηθεί σε άτομα εφηβικής ηλικίας (π.χ., Gassó et al., 2019· Maheux et al., 2020· Toulouris, 2024a). Στις εν λόγω μελέτες, το sexting τείνει να μελετάται ως ένα ενιαίο φαινόμενο, δίχως να δίνεται πάντα έμφαση στις αθέμιτες (μη συναινετικές) διαστάσεις που μπορεί να πάρει το συγκεκριμένο φαινόμενο. Σε αντίθεση με τα παραπάνω, η παρούσα έρευνα εστιάζει αποκλειστικά σε συμπεριφορές ενδεικτικές του μη συναινετικού sexting (αποστολή, λήψη, προώθηση), οι οποίες αντανακλούν μια λιγότερο ασφαλή και υπεύθυνη ηλεκτρονική συμπεριφορά.

Ακόμη, η διεθνής βιβλιογραφία έχει συστηματικά επισημάνει πως μαθητές/ήτριες που διαφέρουν ως προς την εθνοπολιτισμική τους προέλευση από τον γηγενή μαθητικό πληθυσμό τείνουν να αποτελούν μια ευάλωτη ομάδα για εμπλοκή (ως θύτες/θύματα) σε περιστατικά ηλεκτρονικού εκφοβισμού, λόγω των συνεπαγόμενων ζητημάτων διάκρισης και ετικετοποίησης που συχνά συνδέονται με διαφορετική εθνοπολιτισμική τους προέλευση (π.χ., Rodríguez-Hidalgo et al., 2018· Schultze-Krumbholz et al., 2022). Τα παραπάνω εγείρουν το ερώτημα αν οι μαθητές/ήτριες αλλοδαπής καταγωγής θεωρούνται εξίσου επιρρεπείς στην εμπλοκή τους στο μη συναινετικό sexting. Εξαιρετικά περιορισμένες μελέτες εστιάζουν στην διερεύνηση του εν λόγω φαινομένου σε εθνοπολιτισμικά μειονοτικές ομάδες μαθητών/ριών (Fleschler Peskin et al., 2013), με αποτέλεσμα να μην προκύπτει μια σαφής εικόνα αναφορικά με την έκταση του μη συναινετικού sexting στους συγκεκριμένους μαθητικούς πληθυσμούς. Η περαιτέρω μελέτη του συγκεκριμένου ζητήματος θα αναδεικνύει την πιθανή αναγκαιότητα εντατικοποίησης σχετικών ολιστικών σχολικών δράσεων με σκοπό την πρόληψη της συγκεκριμένης συμπεριφοράς σε περισσότερο ευάλωτες ομάδες, όπως οι μαθητές/ήτριες που ανήκουν σε εθνοπολιτισμικά μειονοτικές ομάδες.

Επιπροσθέτως, οι περιορισμένες διαθέσιμες έρευνες αναδεικνύουν σε κάποιο βαθμό αντιφατικά ευρήματα αναφορικά με τον ρόλο των φύλου των εφήβων στην εμπλοκή τους στο φαινόμενο του sexting, χωρίς ωστόσο να εστιάζουν πάντα στη μη συναινετική μορφή του. Ενδεικτικά, ορισμένοι ερευνητές διαπιστώνουν πως στο εν λόγω φαινόμενο εμπλέκονται κυρίως τα αγόρια (Barroso et al., 2023· Casas et al., 2019· Hunehall Berndtsson, 2022) ενώ άλλοι αναφέρουν τα κορίτσια (Burén & Lunde, 2018· Ghorashi, 2019). Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να αποσαφηνίσουν περαιτέρω το βάσει φύλου δημογραφικό προφίλ των εφήβων που τείνουν να εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα να προσδωθεί μια σαφής διάσταση στις σχετικές σχολικές δράσεις πρόληψης.

Συνεκτιμώντας τα παραπάνω βιβλιογραφικά κενά, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του φαινομένου του μη συναινετικού sexting μεταξύ εφήβων αλλοδαπής εθνοπολιτισμικής προέλευσης. Παράλληλα, εξετάστηκε το ρόλος του φύλου και της εθνοπολιτισμικής καταγωγής των εφήβων στην εμπλοκή τους στο οικείο φαινόμενο. Στο πλαίσιο των επιμέρους ερευνητικών στόχων, επιχειρήθηκε η διερεύνηση:

1. Της έκτασης του φαινομένου του μη συναινετικού sexting.
2. Του ρόλου του φύλου των εφήβων στην εμπλοκή τους στο οικείο φαινόμενο.
3. Του ρόλου της εθνοπολιτισμικής προέλευσης των εφήβων στην εμπλοκή τους στο οικείο φαινόμενο.

Βάσει της διαθέσιμης βιβλιογραφίας, αναμένονταν τα εξής:

1. Η εμπλοκή των εφήβων αλλοδαπής εθνοπολιτισμικής προέλευσης στο φαινόμενο του μη συναινετικού sexting (Υπόθεση 1· Fleschler Peskin et al., 2013).
2. Τα αγόρια εμπλέκονται στο οικείο φαινόμενο σε μεγαλύτερο βαθμό, συγκριτικά με τα κορίτσια (Υπόθεση 2· Barroso et al., 2023· Hunehall Berndtsson, 2022).
3. Δεν μπορεί να διατυπωθεί υπόθεση αναφορικά με τον ρόλο της εθνοπολιτισμικής προέλευσης των εφήβων στην εμπλοκή τους στο οικείο φαινόμενο λόγω απουσίας σχετικών ερευνητικών ευρημάτων.

## Μέθοδος

### Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 293 μαθητές/ήτριες (59% αγόρια) Γ' Γυμνασίου (ηλικιακός Μ.Ο. = 15,11, Τ.Α. = 0,56) δημόσιων διαπολιτισμικών σχολείων των Νομών Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Αττικής, οι οποίοι/ες έκαναν χρήση ψηφιακών συσκευών (υπολογιστής/κινητό) ή/και μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Το σύνολο των μαθητών/ριών είχαν αλλοδαπή εθνοπολιτισμική προέλευση (Αλβανία: 36,10%, Βουλγαρία: 24,40%, Ρωσία: 11,50%, Ουκρανία: 9,90%, Ισραήλ: 9,60%, Αρμενία: 8,50%). Το πιλοτικό δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 42 μαθητές/ήτριες (62% αγόρια) με ηλικιακό μέσο όρο τα 14,72 έτη (Τ.Α. = 0,63), το οποίο δεν ενσωματώθηκε στο τελικό δείγμα. Η σύνθεση του δείγματος από μαθητές/ήτριες Γ' Γυμνασίου έγκειται στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη τάξη ταυτίζεται αναπτυξιακά με τη μέση εφηβεία κατά την οποία εκδηλώνονται συχνότερα περιστατικά εμπλοκής μαθητών/ριών σε ριψοκίνδυνες διαδικτυακές συμπεριφορές (Montag et al., 2024).

### Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας, εκτός των δημογραφικών ερωτήσεων, περιλάμβανε την εξής κλίμακα:

*Μη Συναινετικό Sexting.* Το μη συναινετικό sexting μετρήθηκε με την Κλίμακα Μη Συναινετικής Διακίνησης Ηλεκτρονικών Μηνυμάτων Σεξουαλικού Περιεχομένου (Sex & Tech Scale, The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, 2008), η οποία έχει χρησιμοποιηθεί σε ελληνικό εφηβικό πληθυσμό με καλές ψυχομετρικές ιδιότητες (Καμαριώτης, 2021). Εντούτοις, για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, η κλίμακα συντομεύτηκε περιλαμβάνοντας 4 ερωτήσεις που αφορούν στην αποστολή, 4 ερωτήσεις που αφορούν στην λήψη και 4 ερωτήσεις που αφορούν στην προώθηση σε τρίτους ηλεκτρονικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου. Το απαντητικό σύστημα κυμαίνεται σε μια 5-βαθμη κλίμακας τύπου Likert (από 1 = *Ποτέ* έως 5 = *Πολύ συχνά*). Οι ερωτήσεις διαμορφώνουν τους εξής τρεις παράγοντες: Αποστολή (π.χ., "Τον τελευταίο χρόνο, έχεις στείλει σε κάποιο γνωστό/άγνωστο άτομο γραπτό μήνυμα (π.χ. μέσω e-mail, Messenger, κινητού τηλεφώνου, κ.λπ) με σεξουαλικό περιεχόμενο για να το κάνεις να νιώσει άσχημα ή προσβλητικά;"), Λήψη (π.χ., "Τον τελευταίο χρόνο, έχει δημοσιεύσει στο προφίλ σου (π.χ., Facebook, Twitter) κάποιο γνωστό/άγνωστο άτομο φωτογραφία ή βίντεο με σεξουαλικό περιεχόμενο που σε έκανε να νιώσεις άσχημα ή προσβλητικά;"), Προώθηση (π.χ., "Τον τελευταίο χρόνο, έχεις προωθήσει σε κάποιο γνωστό/άγνωστο άτομο γραπτό μήνυμα (π.χ. μέσω e-mail, Messenger, κινητού τηλεφώνου, κ.λπ) με σεξουαλικό περιεχόμενο που αφορούσε κάποιον άλλον;").

Η ανάλυση παραγόντων της κλίμακας με τη μέθοδο των κύριων συνιστωσών και περιστροφή τύπου Varimax ( $KMO = 0,94$ , Bartlett Chi-square = 4983,11,  $p < 0,001$ ), ανέδειξε τρεις παράγοντες με ιδιοτιμή  $> 1,0$  και σημαντική ερμηνευτική αξία: Παράγοντας 1 = Αποστολή, που εξηγούσε το 28,43% της συνολικής διακύμανσης (φορτίσεις από 0,55 έως 0,63),

Παράγοντας 2 = Λήψη, που εξηγούσε το 22,23% της συνολικής διακύμανσης (φορτίσεις από 0,50 έως 0,59), Παράγοντας 3 = Προώθηση, που εξηγούσε το 19,92% της συνολικής διακύμανσης (φορτίσεις από 0,58 έως 0,64). Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας για κάθε παράγοντα ξεχωριστά είναι: Παράγοντας 1 ( $\alpha = 0,91$ ), Παράγοντας 2 ( $\alpha = 0,89$ ), Παράγοντας 3 ( $\alpha = 0,85$ ).

### **Διαδικασία**

Κατόπιν εξασφάλισης της άδειας από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Έρευνας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, πραγματοποιήθηκε δια ζώσης η συλλογή των δεδομένων (Απρίλιος 2024 - Ιούνιος 2024). Στο σύνολο των διαπολιτισμικών Γυμνασίων των Νομών Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Αττικής εστάλη το ερωτηματολόγιο, η άδεια έρευνας και το έντυπο ενήμερης συγκατάθεσης των γονέων/κηδεμόνων με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα της έρευνας. Κατόπιν της θετικής απόκρισης των σχολικών μονάδων (ποσοστό ανταπόκρισης: 82%) και της εξασφάλισης των ενυπόγραφων συναινέσεων των γονέων/κηδεμόνων για τη συμμετοχή των παιδιών τους στην έρευνα, πραγματοποιήθηκε η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου στις τάξεις διδασκαλίας παρουσία των ερευνητών, οι οποίοι επισήμαιναν στους/στις μαθητές/ήτριες ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους στην έρευνα ήταν η χρήση ψηφιακών συσκευών (υπολογιστής/κινητό) ή/και μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκούσε περίπου 15 λεπτά. Η παραπάνω διαδικασία ακολουθήθηκε τόσο στην πιλοτική όσο και στην κυρίως έρευνα τηρώντας τις προβλεπόμενες αρχές περί ηθικής και δεοντολογίας της έρευνας.

### **Μέθοδοι ανάλυσης**

Η αποτύπωση του βαθμού εμπλοκής των μαθητών/ριών στο μη συναινετικό sexting πραγματοποιήθηκε μέσω της περιγραφικής στατιστικής (Υπόθεση 1). Ο έλεγχος των προκαταρκτικών δυαδικών συσχετίσεων μεταξύ των τριών τρόπων εμπλοκής στο μη συναινετικό sexting (αποστολή, λήψη, προώθηση) έγινε μέσω αναλύσεων συσχέτισης Pearson (Pearson  $r$ ). Τέλος, ο διαφοροποιητικός ρόλος του φύλου και της εθνοπολιτισμικής προέλευσης των μαθητών/ριών στην εμπλοκή τους στο μη συναινετικό sexting εξετάστηκε σε κάθε περίπτωση μέσω πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης (Manova).

### **Αποτελέσματα**

#### **Περιγραφικά ευρήματα**

Βάσει του πεντάβαθμου απαντητικού συστήματος της κλίμακας διερεύνησης του μη συναινετικού sexting, φάνηκε πως οι μαθητές/ήτριες εμπλέκονται στο οικείο φαινόμενο σε βαθμό άνω του μέσου όρου, μέσω της αποστολής ( $M.O. = 3,35$ ,  $T.A. = 1,09$ ), λήψης ( $M.O. = 3,23$ ,  $T.A. = 0,92$ ) και προώθησης σε τρίτους σχετικού ηλεκτρονικού σεξουαλικού υλικού ( $M.O. = 3,01$ ,  $T.A. = 1,14$ ).

#### **Συσχετίσεις**

Οι τρεις τρόποι εμπλοκής στο μη συναινετικό sexting (αποστολή, λήψη, προώθηση) φάνηκε να συσχετίζονται στατιστικώς σημαντικά και θετικά μεταξύ τους (από  $r = 0,65$  έως  $r = 0,73$ ,  $p < 0,01$ ).

### Πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης

Βάσει των αποτελεσμάτων, το φύλο των εφήβων βρέθηκε να αποτελεί στατιστικώς σημαντικό διαφοροποιητικό παράγοντα της εμπλοκής τους στο μη συναινετικό sexting, Pillai's Trace = .843,  $F(4, 289) = 3,82$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,48$ . Η παραπάνω διαφοροποίηση φάνηκε να αφορά την αποστολή,  $F(2, 291) = 2,36$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,38$ , λήψη,  $F(2, 291) = 1,87$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,33$ , και προώθηση σε τρίτους σχετικού ηλεκτρονικού σεξουαλικού υλικού,  $F(2, 291) = 2,08$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,31$ . Ειδικότερα, τα αγόρια φάνηκε να εμπλέκονται στο υπό μελέτη φαινόμενο με τους παραπάνω τρεις τρόπους σε στατιστικώς σημαντικά υψηλότερο βαθμό έναντι των κοριτσιών (Πίνακας 1).

**Πίνακας 1. Διαφοροποίηση μη συναινετικού sexting βάσει φύλου**

| Συμπεριφορές μη συναινετικού sexting | Αγόρια |      | Κορίτσια |      |
|--------------------------------------|--------|------|----------|------|
|                                      | M.O.   | T.A. | M.O.     | T.A. |
| Αποστολή                             | 3,41   | 1,06 | 3,09     | 1,01 |
| Λήψη                                 | 3,33   | 0,55 | 3,01     | 0,82 |
| Προώθηση                             | 3,14   | 1,19 | 2,78     | 0,61 |

**Σημείωση:** M.O. = μέσος όρος, T.A. = τυπική απόκλιση

Αντίστοιχα, βρέθηκε πως η εθνοπολιτισμική προέλευση των εφήβων διαφοροποιεί στατιστικώς σημαντικά την εμπλοκή τους στο μη συναινετικό sexting, Pillai's Trace = 0,40,  $F(4, 289) = 6,04$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,41$ . Η παραπάνω διαφοροποίηση φάνηκε να αφορά την αποστολή,  $F(2, 291) = 4,84$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,37$ , λήψη,  $F(2, 291) = 4,01$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,32$ , και προώθηση σε τρίτους σχετικού ηλεκτρονικού σεξουαλικού υλικού,  $F(2, 291) = 3,44$ ,  $p < 0,01$ , μερικό  $\eta^2 = 0,29$ . Ειδικότερα, κατόπιν και της εφαρμογής της διόρθωσης Bonferroni ( $p = 0,017$ ), φάνηκε πως οι μαθητές/ήτριες αλβανικής και βουλγαρικής καταγωγής εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting με τους παραπάνω τρόπους (αποστολή, λήψη, προώθηση), σε στατιστικώς σημαντικά υψηλότερο βαθμό, έναντι των συνομηλίκων τους άλλης εθνοπολιτισμικής προέλευσης (Πίνακας 2).

**Πίνακας 2. Διαφοροποίηση μη συναινετικού sexting βάσει εθνοπολιτισμικής προέλευσης**

| Συμπεριφορές μη συναινετικού sexting | Αλβανία |      | Βουλγαρία |      | Ρωσία |      | Ουκρανία |      | Ισραήλ |      | Αρμενία |      |
|--------------------------------------|---------|------|-----------|------|-------|------|----------|------|--------|------|---------|------|
|                                      | M.O.    | T.A. | M.O.      | T.A. | M.O.  | T.A. | M.O.     | T.A. | M.O.   | T.A. | M.O.    | T.A. |
| Αποστολή                             | 3,39    | 1,01 | 3,37      | 0,59 | 2,94  | 1,23 | 2,88     | 1,12 | 2,78   | 0,84 | 2,73    | 1,14 |
| Λήψη                                 | 3,38    | 0,88 | 3,31      | 0,49 | 2,89  | 0,92 | 2,78     | 0,95 | 2,72   | 0,91 | 2,70    | 0,44 |
| Προώθηση                             | 3,31    | 0,34 | 3,11      | 1,12 | 2,71  | 1,03 | 2,74     | 1,23 | 2,69   | 0,59 | 2,66    | 1,05 |

**Σημείωση:** M.O. = μέσος όρος, T.A. = τυπική απόκλιση

### Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του φαινομένου του μη συναινετικού sexting μεταξύ εφήβων αλλοδαπής εθνοπολιτισμικής προέλευσης. Παράλληλα, εξετάστηκε το ρόλος του φύλου και της εθνοπολιτισμικής καταγωγής των εφήβων στην εμπλοκή τους στο οικείο φαινόμενο.

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι έφηβοι που ανήκαν σε εθνοπολιτισμικά μειονοτικές ομάδες ανέφεραν ότι εμπλέκονται σε βαθμό άνω του μέσου όρου στο μη συναινετικό sexting (βάσει του πεντάβαθμου απαντητικού συστήματος της οικείας κλίμακας) κυρίως μέσω της αποστολής και λήψης και σε μικρότερο βαθμό μέσω της προώθησης σε τρίτους σχετικού ηλεκτρονικού υλικού σεξουαλικής φύσεως. Το εν λόγω εύρημα επιβεβαιώνει την Υπόθεση 1 και μεμονωμένες μελέτες που διαπιστώνουν την εμπλοκή αντίστοιχων μαθητικών ομάδων στο συγκεκριμένο φαινόμενο (Fleschler Peskin et al., 2013). Τα ζητήματα διάκρισης και ετικετοποίησης που συνήθως βιώνουν από το γηγενή μαθητικό πληθυσμό οι εν λόγω μαθητές/ήτριες, λόγω της διαφορετικής τους εθνοπολιτισμικής καταγωγής, φαίνεται πως τους/τις καθιστούν επιρρεπείς στην εμπλοκή σε ριψοκίνδυνες και αποκλίνουσες συμπεριφορές ακόμη και στον κυβερνοχώρο. Οι πιθανώς όχι ιδιαίτερα στενές διαπροσωπικές σχέσεις των αλλοδαπών μαθητών/ριών με γηγενείς μαθητές/ήτριες στο σχολικό πλαίσιο θα μπορούσαν να οδηγούν στην εμπλοκή των αλλοδαπών μαθητών/ριών σε ηλεκτρονικές αλληλεπιδράσεις και συμπεριφορές που αντισταθμίζουν την πιθανώς περιορισμένη αποδοχή και επιβεβαίωση που εισπράττουν στις δια ζώσεις επαφές τους. Οι συγκεκριμένες ηλεκτρονικές συμπεριφορές φαίνεται πως δεν περιορίζονται μόνο στην ανταλλαγή επιθετικών μηνυμάτων, ενδεικτικών του ηλεκτρονικού εκφοβισμού (Rodríguez-Hidalgo et al., 2018· Schultze-Krumbholz et al., 2022), αλλά επεκτείνονται και στη μη συναινετική ανταλλαγή σεξουαλικού υλικού. Το τελευταίο θα μπορούσε να αποδοθεί στο γεγονός ότι κατά την περίοδο της εφηβείας η διαμόρφωση της σεξουαλικής ταυτότητας συνιστά καίρια αναπτυξιακή πρόκληση για το άτομο (Lighfoot et al., 2022), πυροδοτώντας σχετικές με τη σεξουαλικότητα συμπεριφορές. Σε γενικές γραμμές, το παραπάνω εύρημα λειτουργεί αφυπνιστικά, καθώς υπογραμμίζει πως το μη συναινετικό sexting δεν παρατηρείται μόνο μεταξύ νεαρών ενηλίκων (π.χ., Castañeda, 2017· Davis et al., 2016· Macdowall et al., 2023· Madigan et al., 2018· Matotek et al., 2021· Mori et al., 2020) αλλά και κατά την ευαίσθητη αναπτυξιακή περίοδο της εφηβείας και ιδίως μεταξύ ευάλωτων μαθητικών ομάδων.

Επιπροσθέτως, η έρευνα έδειξε πως τα αγόρια εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting (αποστολή, λήψη, προώθηση) σε σημαντικά υψηλότερο βαθμό, συγκριτικά με τα συνομήλικα κορίτσια. Το συγκεκριμένο εύρημα συμφωνεί με την Υπόθεση 2, καθώς και με παρόμοια ευρήματα περιορισμένων σχετικών μελετών (Barroso et al., 2023· Casas et al., 2019· Hunehall Berndtsson, 2022). Δεδομένου του ότι τα κοινωνικά στερεότυπα αναδεικνύουν τα αγόρια ως περισσότερο επιρρεπή στην εμπλοκή τους σε αποκλίνουσες και μη αποδεκτές συμπεριφορές γενικότερα στο δια ζώσης πλαίσιο (Durwin & Reese-Weber, 2024), θα μπορούσε να υποτεθεί πως τα συγκεκριμένα στερεότυπα πιθανώς καθιστούν τα αγόρια περισσότερο επιρρεπή στην εκδήλωση αποκλινουσών/ριψοκίνδυνων συμπεριφορών και στο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη άλλα ευρήματα που δεν διαπιστώνουν διαφυσικές διαφορές σε παρόμοιες ριψοκίνδυνες μαθητικές συμπεριφορές, όπως ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (Touloupis & Athanasiades, 2022) και η ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων εν ώρα μαθήματος (Touloupis, 2024b), κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω μελέτη του βάθους φύλου δημογραφικού προφίλ των εφήβων που τείνουν να εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting.

Τέλος, η έρευνα διαπίστωσε πως η εμπλοκή στο συγκεκριμένο φαινόμενο φάνηκε να αφορά κυρίως μαθητές/ήτριες αλβανικής και βουλγαρικής καταγωγής, συγκριτικά με τις υπόλοιπες εθνοπολιτισμικές μειονότητες. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι μαθητές/ήτριες με τη συγκεκριμένη εθνοπολιτισμική προέλευση συνιστούν τις μαθητικές ομάδες για τις οποίες οι γηγενείς μαθητές/ήτριες τείνουν να υιοθετούν τις περισσότερο αρνητικές αντιλήψεις (Hatz, 2001· Touloupis et al., 2025· Zeneli, 2018), θα μπορούσε να ειπωθεί πως οι συγκεκριμένες ομάδες μαθητών/ριών θεωρούνται περισσότερο ευάλωτες σε βιώματα περιθωριοποίησης και φτώχης ψυχοκοινωνικής προσαρμογής στο σχολικό πλαίσιο.

Αυτό θα μπορούσε με τη σειρά του να καθιστά τους/τις συγκεκριμένους/ες μαθητές/ήτριες και περισσότερο επιρρεπείς στην υιοθέτηση αντιδραστικών αποκλινουσών συμπεριφορών, όπως το μη συναινετικό sexting. Παράλληλα, η υπερ-εκπροσώπηση στο δείγμα μαθητών/ριών με αλβανική και βουλγαρική εθνοπολιτισμική προέλευση ενδεχομένως θα μπορούσε να εξηγήσει σε κάποιο βαθμό μεθοδολογικά/στατιστικά το παραπάνω εύρημα. Σε κάθε περίπτωση, δεδομένης της απουσίας σχετικών ευρημάτων, μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να σκιαγραφήσουν περαιτέρω το βάσει συγκεκριμένης εθνοπολιτισμικής προέλευσης δημογραφικό προφίλ των εφήβων που τείνουν να εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting.

Αναμφίβολα, τα ευρήματα της παρούσας έρευνας υπόκεινται σε συγκεκριμένους περιορισμούς, γι' αυτό και κρίνεται απαραίτητη η με επιφύλαξη ερμηνεία τους. Συγκεκριμένα, το περιορισμένο αριθμητικά και γεωγραφικά δείγμα δεν επιτρέπει την ασφαλή γενίκευση των ευρημάτων. Επίσης, οι πιθανώς κοινωνικά αποδεκτές απαντήσεις θίγουν την εγκυρότητα των δεδομένων ενώ ο περιορισμός στην ποσοτική μεθοδολογία εμποδίζει την εις βάθος διερεύνηση του υπό μελέτη θέματος. Τέλος, η άνιση κατανομή των μαθητών/ριών βάσει της εθνοπολιτισμικής τους προέλευσης δεν επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών ευρημάτων ως προς την διαφοροποίηση του βαθμού εμπλοκής τους στο μη συναινετικό sexting βάσει της καταγωγής των μαθητών/ριών. Η άρση των παραπάνω περιορισμών θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω μελλοντικών ερευνών που θα διεξαχθούν σε ένα αντιπροσωπευτικότερο δείγμα μαθητών/ριών, σχετικά ισόποσα κατανεμημένων ως προς την εθνοπολιτισμική τους καταγωγή, συνεκτιμώντας και άλλες πηγές πληροφόρησης εκτός των αυτο-αναφορών (π.χ., γονείς, εκπαιδευτικοί, συνομήλικοι), και συνδυάζοντας τα ποσοτικά δεδομένα με δεδομένα ατομικών ημιδομημένων συνεντεύξεων για την ανάδειξη ποιοτικών πτυχών του θέματος.

Παρά τους παραπάνω περιορισμούς, η παρούσα έρευνα εμπλουτίζει τη σχετική διεθνή βιβλιογραφία αναφορικά με την έκταση του μη συναινετικού sexting στην υποδιερευνημένη περίοδο της εφηβείας και ειδικά στην ομάδα των μαθητών/ριών που ανήκουν σε εθνοπολιτισμικές μειονότητες, αναδεικνύοντας δημογραφικά χαρακτηριστικά με σημαντική διαφοροποιητική αξία για το εν λόγω φαινόμενο. Παράλληλα, τα ευρήματα έχουν αντίκτυπο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο, καθώς υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα υλοποίησης/εντατικοποίησης σχολικών δράσεων σε εφηβικό πληθυσμό μειονοτικών εθνοπολιτισμικών ομάδων, με εστίαση στην πρόληψη ριψοκίνδυνων σεξουαλικών ηλεκτρονικών συμπεριφορών. Οι εν λόγω προτεινόμενες διεπιστημονικές δράσεις ολιστικού χαρακτήρα (π.χ., με τη συνεργασία εκπαιδευτικών, σχολικών ψυχολόγων, γονέων) φαίνεται ότι κρίνονται περισσότερο αναγκαίες κυρίως για τα αγόρια συγκεκριμένης εθνοπολιτισμικής προέλευσης.

## Αναφορές

- Barroso, R., Marinho, A. R., Figueiredo, P., Ramião, E., & Silva, A. S. (2023). Consensual and non-consensual sexting behaviors in adolescence: A systematic review. *Adolescent Research Review*, 8(1), 1-20. <https://doi.org/10.1007/s40894-022-00199-0>
- Bianchi, D., Morelli, M., Baiocco, R., Cattellino, E., Laghi, F., & Chirumbolo, A. (2019). Family functioning patterns predict teenage girls' sexting. *International Journal of Behavioral Development*, 43(6), 507-514. <https://doi.org/10.1177/0165025419873037>
- Burén, J., & Lunde, C. (2018). Sexting among adolescents: A nuanced and gendered online challenge for young people. *Computers in Human Behavior*, 85, 210-217. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.02.003>
- Casas, J. A., Ojeda, M., Elipe, P., & Del Rey, R. (2019). Exploring which factors contribute to teens' participation in sexting. *Computers in Human Behavior*, 100, 60-69. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.06.010>

- Castañeda, D. M. (2017). Sexting and sexuality in romantic relationships among Latina/o emerging adults. *American Journal of Sexuality Education*, 12(2), 120-135. <https://doi.org/10.1080/15546128.2017.1298069>
- Curran, J. M., Hubach, R. D., Sanders, C., & Hammer, T. R. (2017). Sexting leads to "risky" sex? An analysis of sexting behaviors in a nonuniversity-based, older adult population. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 43(7), 689-702. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2016.1246390>
- Davis, M. J., Powell, A., Gordon, D., & Kershaw, T. (2016). I want your sext: Sexting and sexual risk in emerging adult minority men. *AIDS Education and Prevention*, 28(2), 138-152. <https://doi.org/10.1521/aeap.2016.28.2.138>
- Durwin, C. C., & Reese-Weber, M. (2024). *EdPsych modules*. Sage Publications.
- Fleschler Peskin, M., Markham, C. M., Addy, R. C., Shegog, R., Thiel, M., & Tortolero, S. R. (2013). Prevalence and patterns of sexting among ethnic minority urban high school students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(6), 454-459. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0452>
- Gassó, A. M., Klettke, B., Agustina, J. R., & Montiel, I. (2019). Sexting, mental health, and victimization among adolescents: A literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(13), 2364. <https://doi.org/10.3390/ijerph16132364>
- Ghorashi, Z. (2019). Teenage sexting and sexual behaviors in an Iranian setting. *Sexuality and Culture*, 23(4), 1274-1282. <https://doi.org/10.1007/s12119-09622-6>
- Hatzi, A. (2001). *Xenophobia: the role of status of target groups and the relation of Greece and countries of origin*. Paper presented at the 8th Annual Convention of Psychological Research.
- Hunehäll Berndtsson, K. (2022). "Something you just don't talk about": An analysis of teenage boys' experiences of non-consensual sexting in lower secondary school. *The Journal of Men's Studies*, 30(2), 155-173. <https://doi.org/10.1177/10608265211042794>
- Lenhart, A. (2009). *Teens and sexting* (Vol. 15). Pew Internet & American Life Project.
- Lightfoot, C., Cole, M., and Cole, S. R. (2022). *Children's Development [in Greek]*. Gutenberg.
- Livingstone, S., & Görzig, A. (2014). When adolescents receive sexual messages on the internet: Explaining experiences of risk and harm. *Computers in Human Behavior*, 33, 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.12.021>
- Maccowall, W. G., Reid, D. S., Lewis, R., Bosó Pérez, R., Mitchell, K. R., Maxwell, K. J., Smith, C., Attwood, F., Gibbs, J., Hogan, B., Mercer, C. H., Sonnenberg, P., Bonnel, C., & Natsal-4 Team. (2023). Sexting among British adults: a qualitative analysis of sexting as emotion work governed by 'feeling rules'. *Culture, Health & Sexuality*, 25(5), 617-632. <https://doi.org/10.1080/13691058.2022.2080866>
- Madigan, S., Ly, A., Rash, C. L., Van Ouytsel, J., & Temple, J. R. (2018). Prevalence of multiple forms of sexting behavior among youth: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 172(4), 327-335. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2017.5314>
- Maheux, A. J., Evans, R., Widman, L., Nesi, J., Prinstein, M. J., & Choukas-Bradley, S. (2020). Popular peer norms and adolescent sexting behavior. *Journal of Adolescence*, 78, 62-66. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.12.002>
- Matotek, L., Howard, D., Clancy, E. M., Fuelscher, I., & Klettke, B. (2021). Sexting and relationship satisfaction among emerging adults: Dispelling the myth. *Sexuality & Culture*, 25, 1192-1203. <https://doi.org/10.1007/s12119-021-09832-x>
- Montag, C., Demetrovics, Z., Elhai, J. D., Grant, D., Koning, I., Rumpf, H. J., Spada, M. M., Throuvala, M., & Van den Eijnden, R. (2024). Problematic social media use in childhood and adolescence. *Addictive Behaviors*, 153, 107980. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2024.107980>
- Mori, C., Cooke, J. E., Temple, J. R., Ly, A., Lu, Y., Anderson, N., Rasch, C., & Madigan, S. (2020). The prevalence of sexting behaviors among emerging adults: A meta-analysis. *Archives of Sexual Behavior*, 49, 1103-1119. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01656-4>
- Ringrose, J., Gill, R., Livingstone, S., & Harvey, L. (2012). *A qualitative study of children, young people and 'sexting': a report prepared for the NSPCC*. National Society for the Prevention of Cruelty to Children.
- Rodríguez-Hidalgo, A. J., Solera, E., & Calmaestra, J. (2018). Psychological predictors of cyberbullying according to ethnic-cultural origin in adolescents: a national study in Spain. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 49(10), 1506-1522. <https://doi.org/10.1177/0022022118795283>

- Scholes-Balog, K., Francke, N., & Hemphill, S. (2016). Relationships between sexting, self-esteem, and sensation seeking among Australian young adults. *Sexualization, Media, & Society*, 2(2), 2374623815627790. <https://doi.org/10.1177/2374623815627790>
- Schultze-Krumbholz, A., Pfetsch, J. S., & Lietz, K. (2022). Cyberbullying in a multicultural context-forms, strain, and coping related to ethnicity-based cybervictimization. *Frontiers in Communication*, 7, 846794. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2022.846794>
- The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy (2008). *Sex and tech: Results from a survey of teens and young adults*. The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy.
- Touloupis, T. (2024a). School prevention of non-consensual sexting among middle adolescents: Does sexual preoccupation awareness matter? *Frontiers in Psychology* (section: Media Psychology), 15, 1384620. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1384620>
- Touloupis, T. (2024b). Examining texting in the classroom between adolescents without and with learning disabilities: Do classroom climate and academic boredom matter? *Psychological Reports*, 2024, 1-26. <https://doi.org/10.1177/00332941241278586>
- Touloupis, T., Andreou, E., & Chasapis, D. (2025). Relations among school context- related factors, cyberbullying, and school adjustment: A comparative cross- sectional study of native and immigrant students in elementary and secondary education. *Social Psychology of Education*, 28(44), 1-31. <https://doi.org/10.1007/s11218-024-09998-w>
- Touloupis, T., & Athanasiades, C. (2022). Cyberbullying and empathy among elementary school students: Do special educational needs make a difference? *Scandinavian Journal of Psychology*, 63(6), 609-623. <https://doi.org/10.1111/sjop.12838>
- Van Ouytsel, J., Punyanunt-Carter, N. M., Walrave, M., & Ponnet, K. (2020). Sexting within young adults' dating and romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 36, 55-59. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2020.04.007>
- Zeneli, B. (2018). Why are the Albanian-Greek relations moving backwards? In A. Cela, A. Rakipi, A. Balla, B. Zeneli, B. Feta, D. Koçi, J. Jorgji, K. Giakoumis, L. Krisafi, & S. Xhepa (Eds.), *Albania and Greece: Understanding and Explaining* (pp. 47-70). Albanian Institute for International Studies.
- Καμαριώτης, Θ. (2021). *Το φαινόμενο της διακίνησης ηλεκτρονικών μηνυμάτων με σεξουαλικό περιεχόμενο μεταξύ εφήβων και ενηλίκων: Προστατευτικοί παράγοντες και παράγοντες κινδύνου* [Διδακτορική διατριβή]. Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.